

Koecomfort steeds vaker leidraad bij keuze voor stalsysteem

Ligboxenstal plus

Afgedaan heeft de ligboxenstal voorlopig niet. Maar koecomfort krijgt bij de keuze voor een stalsysteem wel meer aandacht. Diepstrooiselboxen voor gescheiden mestfractie zijn populair en in veel stallen ruimen melkveehouders plaats in voor een groot strohok.

tekst **Wichert Koopman**

Bouwkosten, arbeid, koecomfort en milieu. Het zijn belangrijke aspecten die veehouders moeten afwegen bij de keuze voor een stalsysteem bij nieuwbouw of uitbreiding. Veel ruimte is goed voor de koeien, maar verhoogt de bouwkosten. Koeien liggen heerlijk in diepstrooiselboxen, maar die vragen meer arbeid. En een vrijloopstal biedt dieren maximale vrijheid, maar staat als stalsysteem nog in de kinderschoenen.

In de afweging van belangen komt de ligboxenstal in de meeste gevallen

nog steeds als beste compromis uit de bus. 'En dat zal voorlopig ook wel zo blijven, zeker voor grotere koppels koeien', constateert Mark de Jong, bouwkundig adviseur bij DLV. 'Tot zo'n 120 koeien zie ik nog wel mogelijkheden voor potstallen of vrijloopstallen. Daarboven wordt het lastig, alleen al vanwege de grootte van het gebouw.'

Hoewel een vrijloopsysteem zonder boxen en kelders per vierkante meter goedkoper te bouwen is, vallen de totale bouwkosten zeker niet lager uit vanwege de benodigde extra oppervlakte. Boven-

dien zullen ook in een vrijloopstal de vreet- en wachtruimtes onderkelderde moeten zijn.

Strohok redt dieren

'Vrijloopstallen zijn zeker niet voor iedereen weggelegd', vindt Eric van den Hengel van bouwkundig adviesbureau Stalbouw.nl. 'Je moet als veehouder volledig achter het systeem staan, anders wordt het niks. Het beheer van de bodem vraagt aandacht. En wij zijn ervan overtuigd dat in het Nederlandse klimaat een vrijloopstal alleen een succes wordt als je het proces van compostering kunt controleren en kunt sturen. Dat betekent dat je moet kunnen beluchten. Bovendien zul je moeten werken met materiaal dat langzaam composteert, bijvoorbeeld houtsnippers, zodat het bed gedurende een langere periode warm genoeg wordt om vocht te laten verdampen. Als de compostering stopt, wordt het snel een natte bende.'

De vrijloopstal is nog volop in ontwikkeling, maar Van den Hengel ziet het wel als een voorloper van stalsystemen waarin koeien onder gecontroleerde omstan-

Een groot strohok voor kwetsbare dieren is steeds vaker onderdeel van een ligboxenstal

digheden vrij rond kunnen lopen. Zo wordt al geëxperimenteerd met een kunststof stalbodem waarbij de mest met geavanceerde techniek wordt verwijderd. Een vrijloopstal of potstal voor alle koeien mag dan voor het gros van de veehouders een brug te ver zijn, adviseurs zien wel grote voordelen in het toevoegen van een vrijloopgedeelte aan een ligboxenstal. 'Ik hoor regelmatig van klanten met een strohok dat ze het niet meer zouden willen missen', vertelt Jan Oude Hengel van adviesbureau Farm Consult. 'Als je dieren in een kwetsbare periode op stro kunt houden, dan red je daar echt dieren mee. Dat helpt natuurlijk enorm bij het verhogen van de levensduur.'

Meer werk, minder trammelant

De trend naar meer comfort voor de koeien vertaalt zich ook in de keuzes die de veehouder maakt binnen het concept van de ligboxenstal. Steeds vaker krijgen de dieren een diepstrooiselbox als ligbed. De extra arbeid in vergelijking met matten nemen veehouders voor lief. 'Ik ken geen enkele veehouder die gestopt is met diepstrooiselboxen. Maar ik hoor klanten wel klagen over matrassen. De topmatten slijten, koeien liggen melk uit of er zijn problemen met dikke hakken', vertelt Mark de Jong. 'Per saldo denk ik dat je met diepstrooiselboxen minder werk hebt. Je hebt meer dagelijks werk, maar minder

trammelant. De duurzaamheid van het vee gaat echt omhoog.'

Het gebruik van dikkemestfractie als vulling voor diepstrooiselboxen wint snel aan populariteit, ook al vanwege de sterk gestegen prijzen voor zaagsel en andere strooisels. 'Dikke fractie is goedkoop, supercomfortabel voor de koeien, het blijft goed liggen in de boxen en je maakt een kringloop binnen je eigen bedrijf', somt Eric van den Hengel de positieve eigenschappen op.

Maar ook dit type ligbed vraagt extra zorg en aandacht van de veehouder, geeft Van den Hengel aan. 'Je moet wel weten waar je mee bezig bent. Je moet bij voorkeur alleen mest gaan scheiden uit een put waarin geen melk- en antibioticaresten terecht komen. Het eindproduct moet minstens 32 procent droge stof bevatten als je het in de boxen brengt en bijvullen moet regelmatig in kleine laagjes. Zo blijft het ligbed droog en voorkom je problemen met bacteriegroei.'

Bij nieuwbouwplannen adviseert Van den Hengel om voorzieningen te treffen om

boxstrooisel te maken uit dagverse mest. Dat geeft het beste scheidingsresultaat en een mooi rul product.'

Voorkeur voor zand

Dierenarts Bertjan Westerlaan van adviesbureau Vetvice constateert dat er nog een wereld is te winnen in het verbeteren van het ligcomfort voor de Nederlandse melkkoe. Diepstrooiselboxen zijn daarbij in zijn ogen een must, waarbij de voorkeur uitgaat naar zand. 'Het is anorganisch, waardoor minder bacteriegroei optreedt, de kwaliteit is stabiel, het ligbed blijft rul en in de zomer is het koel. Bovendien zorgt zand op de looppaden voor een stroeve vloer waarop de koeien veel grip hebben.'

De nadelen van zand in de stal kent Westerlaan natuurlijk ook, maar met een uitgekiend stalontwerp en een juiste verwerking zijn deze volgens hem goed op te vangen. 'Het aantal zandstallen stijgt en dat betekent dat ook de kennis van veehouders en toeleveranciers toeneemt.'

Voltooid verleden tijd: spanband als schoftboom

Het streven naar maximale vrijheid voor de koe heeft in de loop van de jaren geleid tot diverse creatieve ideeën voor stalinrichting. Er zijn bijvoorbeeld boxen van glasfiber op de markt die in sommige gevallen niet meer zijn dan een simpele stok die schuin omhoogsteekt. De kunststof boxafscheidings zijn in veel gevallen duurder dan de stalen uitvoeringen. Maar door de flexibiliteit bezoren koeien zich minder snel.

Om de koe extra bewegingsruimte te geven zochten stalinrichters ook naar een alternatief voor de stalen schoftboom. Een spanband om de koeien te keren was een tijd erg populair. 'Het was geen succes', zag Mark de Jong van DLV. 'De banden hingen vaak snel slap en het gebeurde nog wel eens dat er een koe met een spanband aan de haal ging.' In nieuwe stallen is de vertrouwde stalen schoftboombuis de laatste jaren weer de standaard.

Een spanband om koeien te keren was een tijd erg populair

